

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

САВЧУК Роман - кандидат юридичних наук, доцент, директор Івано-Франківського юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID ID : 0000-0003-4896-3829

УДК 342.9

DOI 10.32782/NP. 2023.1.4

У цій статті розкрито окремі питання адміністративно-правового статусу органів прокуратури України в умовах воєнного стану. Визначено, що адміністративно-правовий статус органів прокуратури України включає в себе сукупність тих повноважень (прав і обов'язків) органів прокуратури, які врегульовані нормами адміністративного права. Тому адміністративно-правовий статус співвідноситься із правовим статусом органів прокуратури як спеціальне із загальним. Введений у нашій державі Україні воєнний стан є особливим правовим режимом, що може обмежувати конституційні права і свободи людини і громадянина, а також і змінювати в бік розширення адміністративно-правовий статус органів прокуратури, адже необхідність відсічі агресії проти України та запобігання безпосередньої загрози агресії відіграє ключову роль у діяльності держави в цілому. Наголошено також у статті і на тому, що органи прокуратури у взаємозв'язку з іншими органами державної влади покликані не припиняти свої повноваження навіть у воєнний час. Органи прокуратури є суб'єктом публічної адміністрації, вони вступають в правоохоронні відносини, та наділені цілим комплексом повноважень, гарантій, мають завдання, функції, що направлені на врегулювання адміністративно-правових відносин. Незважаючи на введення воєнного стану, органи прокуратури продовжують виконувати

ти повноваження щодо захисту інтересів держави.

У цій статті також обговорювалось положення про те, що прокурорам навіть у період воєнного стану гарантується незалежність у діяльності, яка підкреслюється процедурним порядком їх призначення на посаду; чітким окресленням їх повноважень на законодавчому рівні; у разі необхідності забезпеченням безпеки прокурора та членів його сім'ї; активна діяльність прокурорського самоврядування; організаційно-матеріальне забезпечення діяльності; у разі порушення законодавства наявність чіткого механізму дисциплінарної відповідальності; недопустимість незаконного тиску, впливу на здійснення повноважень прокурора.

Ключові слова: правовий статус, адміністративно-правовий статус, органи прокуратури, воєнний стан, гарантії прокурора.

Постановка проблеми

Україна – правова і незалежна держава, що вибрала курс євроінтеграції. Поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову гілку дозволяє реалізовувати основні зовнішні та внутрішні функції нашої держави. До правоохоронних органів в Україні відноситься прокуратура, робота якої направлена у різних сферах життєдіяльності. Зокрема, органи прокуратури віднесені до суб'єктів публічного адміністрування, вступають в адміністративно-правові від-

носини. Тому важливим є врегулювання правового статусу прокуратури, у тому числі і її адміністративно-правового статусу як галузевого статусу, тобто того, що врегульований нормами адміністративного права. Прокуратура має важливе місце і роль у системі органів влади і в час дії воєнного стану її повноваження є суттєво важливими для дачі сукупної відсічі агресії проти України з боку російської федерації. Тому вирішальна роль належить удосконаленню адміністративно-правового статусу прокуратури, зокрема в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Адміністративно-правовий статус органів прокуратури був предметом дослідження багатьох учених, зокрема: В. Бабенка, Л.Давиденка, П.Каркача, С. Кулинич, М.Косюти, О.Мартинюка, С. Марченкова, О.Михайленка, Н. Рибалка, В.Сухоноса, А.Шаповалова, М. Якимчук та ін.

Метою статті є дослідження особливостей адміністративно-правового статусу органів прокуратури України в умовах воєнного стану та обґрунтування пропозицій щодо його удосконалення.

Виклад основних положень

Діяльність держави та її органів змінилася 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією російської федерації. В Україні введено воєнний стан, який запроваджено шляхом прийняття указу №64/2022, затверджений Верховною Радою України[1;2]. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться у разі загрози національній безпеці і який тягне за собою обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина [3; 4]. Як влучно зазначають С. В. Васильєв, С. А. Маляр, військовий режим має такі основні ознаки: 1) закріплення додаткових повноважень органам державної влади (у тому числі і прокуратурі); 2) можливість обмеження конституційних прав і свобод громадянина у встановлених законом особливих випадках та порядку; 3) настання

особливого періоду для проведення мобілізації; 4) початок дій окремих норм Кримінального Кодексу України, властивих військовому періоду тощо [5, с.23].

Важливою в цей період є також норма ст. 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», у якій зазначено, що в період воєнного стану не можуть бути припинені повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також судів, органів прокуратури України, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та органів, підрозділи яких здійснюють контррозвідувальну діяльність» [4]. Ця норма, зокрема, направлена на те, щоб зберегти державу, а також правопорядок у ній, бо відсутність цих органів чи припинення їх діяльності свідчило б про повалення повністю конституційного ладу та правового режиму як такого і відповідно дало б можливість ворогу використати це на свою користь.

З введення на території України воєнного стану також і змінився адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, зокрема органів прокуратури. Прокуратура України – це єдина система, яка в порядку, передбаченому законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [6]. Вступаючи в адміністративно-правові відносини, зокрема виконуючи функцію управління, органи прокуратури набувають адміністративно-правового статусу, під яким ми розуміємо сукупність повноважень (прав і обов'язків) органів прокуратури, які закріплені адміністративно-правовими нормами, а також гарантії реалізації передбачених законодавством повноважень та відповідальність за невиконання чи неналежне виконання своїх повноважень. Прокуратура має функції, тобто напрями її діяльності, які покладаються на неї в тому числі і в період воєнного стану, а саме: 1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів грома-

дянина або держави в суді; 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [6].

Проте варто також зауважити, що в умовах воєнного стану окреслено пріоритетні напрями діяльності прокуратури. Зокрема, важливим є документування всіх фактів і внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей щодо посягання на територіальну цілісність, обороноздатність та недоторканність України, диверсій, незаконного перетину державного кордону України, планування, підготовки та розв'язування та ведення агресивної війни тощо. Також нового ракурсу набуло міжнародне співробітництво органів прокуратури України, а саме: важливою є співпраця з Офісом прокурора Міжнародного кримінального суду з питань розслідування воєнних злочинів. Доцільно зауважити, що така співпраця розпочалася ще у 2014 році, коли Верховна Рада України звернулася із заявою до Міжнародного кримінального суду про визнання його юрисдикції щодо скоєння злочинів проти людяності [7].

Важливими також є і відносини в органах прокуратури щодо організації роботи та процесуального керівництва. Відповідно до наказу Офісу Генерального прокурора від 22.11.2021 року № 370 «Про особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері» спеціалізованим прокуратурам у військовій та оборонній сфері (на правах обласних та окружних прокуратур) доручено організувати та здійснювати процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, досудове розслідування у яких проводиться слідчими та дізнавачами органів досудового розслідування, зокрема: проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушен-

ня); вчинені під час виконання обов'язків військової служби військовослужбовцями, військовозобов'язаними (у тому числі резервістами, добровольцями Сил територіальної оборони Збройних Сил України та добровольчих формувань територіальної громади) під час проходження військової служби та зборів, а також під час виконання службових обов'язків працівниками військових частин, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, Збройних Сил України, інших військових формувань та органів державної влади, які комплектуються військовослужбовцями; вчинені при виконанні службових обов'язків працівниками оборонно-промислового комплексу України, на території розташування військових частин, установ, організацій, інших об'єктів постійної і тимчасової дислокації сил оборони, оборонно-промислового комплексу України та Державного космічного агентства України; у сфері службової діяльності та проти власності, об'єктом посягання яких є військове майно та/або кошти для потреб оборони; інші кримінальні правопорушення у порядку, визначеному КПК України, у тому числі якщо хоча б один із співучасників кримінального правопорушення є вищезазначеним суб'єктом або хоча б одне правопорушення у кримінальному провадженні відповідає вищевказаним критеріям [8].

Під час воєнного стану держава робить усе можливе, щоб органи прокуратури України працювали належним чином, а також, щоб притягати до відповідальності тих прокурорів, котрі порушують вимоги законів, таким чином забезпечуючи додержання вимог законності і дисциплінованості в органах прокуратури. Наприклад, рішенням №207дп-22 від 16.11.2022 року Дніпровської окружної прокуратури міста Києва прокурора притягнуто до дисциплінарної відповідальності та накладено дисциплінарне стягнення у виді звільнення з посади в органах прокуратури у зв'язку з перебуванням за межами держави на час воєнного стану і не повернення до виконання службових обов'язків. Фабула

справи полягає в тому, що прокуратурою з'ясовувались причини неявки прокурора на роботу, також надавались відпустки без збереження заробітної плати, що свідчить про додержання трудового законодавства в період воєнного стану після початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України. Але цей прокурор прийняв рішення не повертатись в Україну, поки триває війна [9]. Як бачимо, в умовах дії воєнного стану питання можливості звільнення прокурора з посади через перетин останнім державного кордону України в напрямку виїзду є актуальним і набуває певної гостроти у зв'язку з нестачею кадрів з одного боку, а з іншого – забезпечення гарантії діяльності самих прокурорів. Якщо їх перебування за межами території України не суперечить закону, то підстав для звільнення немає. Але якщо є зловживання, то це має тягти відповідальність, у тому числі і звільнення з роботи.

Висновки

Виходячи з вищесказаного, варто зазначити, що навіть у період воєнного стану прокурорам гарантується незалежність у діяльності, яка підкреслюється процедурним порядком їх призначення на посаду; чітким окресленням їх повноважень на законодавчому рівні; у разі необхідності забезпеченням безпеки прокурора та членів його сім'ї; активна діяльність прокурорського самоврядування; організаційно-матеріальне забезпечення діяльності; у разі порушення законодавства наявність чіткого механізму дисциплінарної відповідальності; недопустимість незаконного тиску, впливу на здійснення повноважень прокурора. Щодо адміністративно-правового статусу органів прокуратури, то під ним ми розуміємо сукупність їх повноважень, що регулюються нормами адміністративного права, а також гарантії реалізації цих повноважень органів прокуратури та відповідальність за невиконання чи неналежне їх виконання.

Література

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лютого 2022 року № 210 2-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 08.01.2023).
2. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 14 березня 2022 року - № 133/2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2022#Text> (дата звернення: 08.01.2023).
3. Конституція України від 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.01.2023).
4. Про правовий режим воєнного стану : закон України від 12 травня 2015 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 08.01.2023).
5. Васильєв С. В., Маляр С. А. Правові засади запровадження режиму воєнного стану в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 3 (3). С. 22–30.
6. Про прокуратуру України: закон України від 14 жовтня 2014 року №1697-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 10.01.2023).
7. Результати роботи Офісу Генерального прокурора з Міжнародним кримінальним судом. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/mizhnarodnij-kriminalnij-sud>
8. Про особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері: наказ Офісу Генерального прокурора від 22.11.2021 року № 370 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0370905-21#Text> (дата звернення: 10.01.2023).
9. Про накладення дисциплінарного стягнення на прокурора Дніпровської окружної прокуратури міста Києва Грекову С.О.: рішення №207дп-22 від 16.11.2022 року URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2022/11/16/3281>

Savchuk Roman
candidate of legal sciences, associate
professor,
director of the Ivano-Frankivsk
Legal Institute of the National University
«Odessa Law Academy»

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL
STATUS OF THE AUTHORITIES OF THE
PROSECUTOR'S OFFICE OF UKRAINE
UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL
STATE**

This article discloses certain issues of the administrative and legal status of the prosecutor's office of Ukraine in the conditions of martial law. It was determined that the administrative-legal status of the prosecutor's office of Ukraine includes the set of powers (rights and duties) of the prosecutor's office that are regulated by the norms of administrative law. Therefore, the administrative-legal status correlates with the legal status of the prosecutor's office as special with general. The martial law introduced in our country Ukraine is a special legal regime that can limit the constitutional rights and freedoms of a person and a citizen, as well as change the administrative and legal status of the prosecutor's office in the direction of expansion, because the need to repel aggression against Ukraine and prevent the immediate threat of

aggression plays a key role in the activity of the state as a whole.

The article also emphasizes that the prosecutor's office, in conjunction with other state authorities, is called upon not to suspend their powers even in wartime. The prosecutor's office is a subject of public administration, they enter into law enforcement relations, and are endowed with a whole set of powers, guarantees, have tasks and functions aimed at regulating administrative and legal relations. Despite the introduction of martial law, the prosecutor's office continues to exercise powers to protect the interests of the state. This article also discussed the provision that prosecutors, even during martial law, are guaranteed independence in their activities, which is emphasized by the procedural order of their appointment; a clear delineation of their powers at the legislative level; if necessary, ensuring the safety of the prosecutor and his family members; active activity of prosecutorial self-government; organizational and material support of activities; in case of violation of legislation, the presence of a clear mechanism of disciplinary responsibility; inadmissibility of illegal pressure, influence on the exercise of powers of the prosecutor.

Key words: legal status, administrative-legal status, prosecutor's office, martial law, prosecutor's guarantees.